História etiky (v rokoch) :)

V čase paleolitu – keď si človek uvedomil svoje ja, začal korigovať aj svoje správanie.
V časoch vzniku ľudskej civilizácie – keď ľudia verili vo vyššiu moc a uctievali božstvá (ktoré v sebe zosobňovali odpozorované prírodné deje), hľadal človek elementárnu harmóniu, ktorej cieľom bolo žiť v zhode s prírodou, so svojím okolím i sebou samým.
Na prelome 4. a 3. tisícročia p.n.l. – vládol juhobabylonskému Uruku v Mezopotámii kráľ Gilgameš. Jeho neustále hľadanie nesmrteľnosti, aby sa tak vyrovnal bohom, je opísané v Epose o Gilgamešovi. V závere eposu sa konštatuje, že človek nemôže nájsť večný život, ale svojimi dobrými skutkami si môže zabezpečiť večnú slávu a žiť v pamäti ľudí naveky.
Už v starovekom Grécku – božstvá a vyššiu moc nahradili konkrétni bohovia, ktorí sa často správali ako bežní ľudia. Ich prešľapmi ľudia ospravedlňovali svoje správanie.

Paridov súd

Héra a Zeus

V 6. storočí p.n.l. – grécky filozof Protagoras postavil svojím výrokom „Človek je mierou všetkých vecí.“ človeka do výnimočného postavenia. Paralelne s ním žil (v starovekej Číne) filozof Lao-c´, ktorý za mieru všetkého, protirečivo, pokladal pokoru. Ďalší čínsky filozof Konfucius, pokoru ako mieru všetkého ešte znásobil.

Protagoras

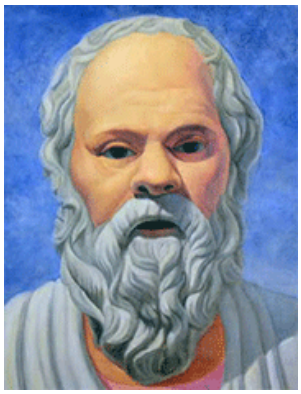
Lao-c´

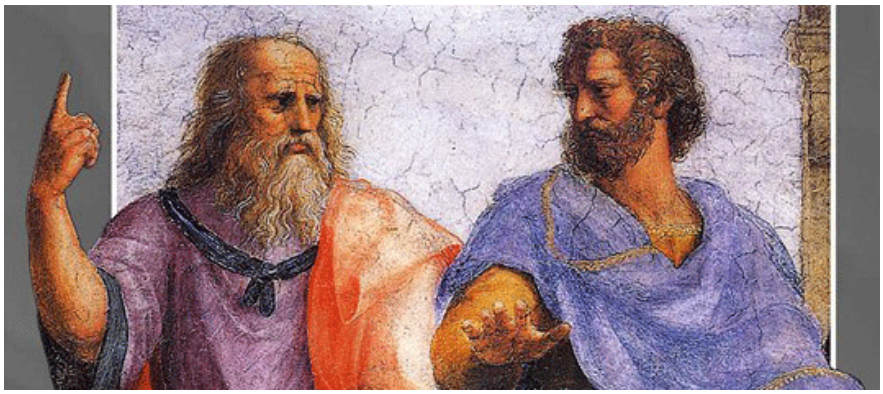
Konfucius

V rokoch 469-399 p.n.l. – žil grécky filozof Sokrates. Cnosť a poznanie vzájomne podmienil.
V rokoch 428-349 p.n.l. – žil grécky filozof Platón, ktorý dobro chápal ako symbiózu[1] pravdy, krásy a miery.
V rokoch 384-322 p.n.l. – žil grécky filozof a Platónov žiak Aristoteles. Je považovaný za otca – systemizátora etiky. Jej systemizáciu realizoval v diele *Etika Nikomachova*[2]. Podľa Aristotela je etika praktická veda, jej predmetom je hľadanie najvyššieho dobra a stanovenie cností ako prostriedkov vedúcich k tomuto cieľu. Aristotelova etika je etikou šťastia[3]; šťastie, blaženosť (eudaimonia) predstavuje cieľ života a zároveň najvyššie dobro[4].

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Sokrates

Platón a Aristoteles

V prvom storočí n.l.[5] – bol vo veku 33 rokov rímskymi vojakmi ukrižovaný Ježiš Kristus. Ježiš Kristus, Boží syn, sa stal človekom, aby cez svoje utrpenie a smrť vykúpil padnuté ľudstvo a priniesol mu spásu. Ježišova viera, život[6], t.j. skutky, učenie a zázraky ovplyvnili život nielen všetkých kresťanov.

Ježiš na kríži

V časoch Rímskej ríše – ústrednou snahou bolo dosahovanie pocitov slasti a rozkoše, t.j. hedonistické ciele.

Hodovanie v časoch Rímskej ríše

V rokoch 1225-1274 – žil, pre hľadanie dobra excelentný, učiteľ, kňaz katolíckej cirkvi Tomáš Akvinský. Dobro chápal ako substanciálnu charakteristiku všetkého existujúceho. Aj živého, aj neživého. Špecifikum človeka pritom videl v tom, že jeho dobro je spojené s rozumovou činnosťou (blaženosť človeka spočíva v intelektuálnej činnosti). Rozoznával tri základné cnosti: rozumové, mravné a teologické.

V rokoch 1494-1553 - žil francúzsky humanista, spisovateľ[7], lekár, právnik, botanik a staviteľ Francois Rabbelais, autor diela *Gargantua a Pantagruel*. Bizarný príbeh dvoch obrov (otca a syna) je kritikou vtedajšej

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

spoločnosti a zároveň návodom pre dobrý život. Medzi hlavné myšlienky diela patria rady, ktoré dáva otec svojmu synovi: „Pi, opíjaj sa životom, uč sa vedu, uč sa remeslá, uč sa jazyky! Nezabudni na dve korenia života: smiech a smäd."

V rokoch 1592-1670 – žil tvorca novej pedagogiky[8], humanista, filozof, teológ i spisovateľ Jan Ámos Komenský. Hlboko sa zamýšľal nad trvalými hodnotami, ktoré nachádzame najmä v jeho pedagogických spisoch. Všade zdôrazňoval humanizmus a demokraciu pre všetkých ľudí na svete. Svoj vzdelávací systém nazval *panpaedia* (vševýchova) a požadovanú všemúdrosť (*pansofia*) ozrejmil v tretej knihe diela *Všeobecná porada o náprave veci ľudských*, ktorá nesie rovnaký názov - Pansofia[9].

Akvinský

Rabbelais

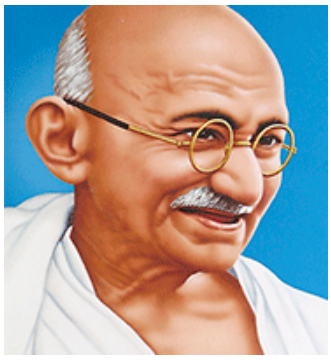

Komenský

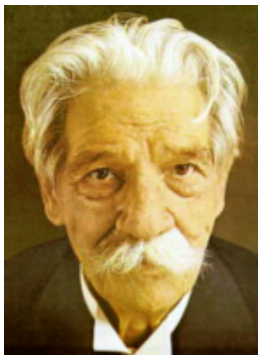

Kant

V rokoch 1724-1804 – žil Immanuel Kant, predstaviteľ nemeckého klasického idealizmu, autor kategorického imperatívu: „Konaj tak, aby sa zásady tvojho konania mohli stať všeobecným zákonom". Mravnosťou determinoval slobodu človeka v jeho konaní.

V rokoch 1869-1948 – žil Móhandás Karamčand Gándhí, nazývaný aj Mahátmá[10], indický mysliteľ a politik. Okrem iného definoval aj 7 omylov ľudskej spoločnosti, za ktoré pokladal: bohatstvo bez práce, zábavu bez zodpovednosti, vzdelanie bez charakteru, obchod bez morálky, vedu bez ľudskosti, náboženstvo bez obety a politiku bez princípov.

V rokoch 1875-1965 – žil alsaský protestantský teológ, filozof kultúry, lekár, muzikológ, hudobník, významný etik a novozákonník Albert Schweitzer. Stal sa známym svojou misijnou činnosťou medzi africkými domorodcami, zaujal tiež svojimi protivojnovými vystúpeniami. V oblasti etiky sa zameral na trpiacu osobnosť a ideu slobodnej mravnej humanity (v diele *Etika úcty k životu*)[11].

Gándhí

Schweitzer

Fromm

Matka Tereza

V rokoch 1900-1980 – žil nemecko-americký psychoanalytik, sociológ a filozof, predstaviteľ neofreudizmu, dialektický humanista, ktorý sa zameral na človeka bojujúceho o slobodu a dôstojnosť, Erich Fromm. Do dejín etiky sa zapísal dielom *Človek pre seba, skúmanie psychologických základov etiky*[12].

V rokoch 1910-1997 – žila rádová sestra, zakladateľka rehoľného rádu Kongregácia misionárok lásky, a nositeľka Nobelovej ceny za mier Matka Tereza. Najvyšším zmyslom jej života bolo konanie dobra.

Roku 1997 – medzinárodná komisia UNESCO v Delorsovej správe pod názvom *Učenie je skryté bohatstvo*, formulovala 4 nevyhnutné piliere výchovy a vzdelávania pre 21. storočie:

- učiť sa poznávať – ovládať nástroje, ktorými možno bádať, skúmať, chápať nové,
- učiť sa konať – byť aktívnym riešiteľom životných situácií a nie pasívnym manipulovaným objektom, byť schopným slobodne sa rozhodovať,
- učiť sa žiť spoločne – vážiť si, rešpektovať, tolerovať odlišnosti iných, nechcieť ich ovládať, ale konať voči nim zodpovedne a mravne,
- učiť sa byť – byť autentickou osobnosťou, ktorá vie čo chce.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

[1] Spojenie.
[2] Nikomachos bol Platónov otec.
[3] Ide o šťastie podmienené duchovným stavom človeka.
[4] Podľa Aristotela: „Dobrými sa stávame konaním dobra, úlohou človeka nie je žiť, ale dobre žiť.“
[5] Dodnes nie je presne určené, či roku 30 alebo 33. Uvedené roky sú jediné, kedy mohla židovská Veľká noc pripadnúť na piatok.
[6] Ježišov život a jeho zmŕtvychvstanie opisujú evanjeliá a iné mimobiblické spisy.
[7] Satirik a humorista.
[8] Učiteľ národov.
[9] Druhá časť diela sa venovala spôsobu budovania „nádherného chrámu múdrosti“ z poznatkov. K poznaniu sveta podľa Komenského dokážu prispieť vševedné knihy (dnes ich nazývame encyklopédie), ktoré poskytujú presný návod na učenie a normu pravdivosti vecí. V záujme vytvorenia „nádherného chrámu múdrosti“ treba zhrnúť, overiť i systematicky zoradiť doterajšie znalosti s prihliadnutím na prínos všetkých národov, resp. náboženstiev starej aj novej doby.
[10] Veľký duch.
[11] Podľa Schweitzera základom etickej obnovy má byť úsilie chrániť a rozvíjať akýkoľvek život.
[12] V ňom na základe psychoanalýzy usporadúva svoje etické názory a vytvára pojem charakteru. Na rozdiel od Sigmunda Freuda (1856-1939) za jeho základ považuje vzťah jedinca ku svetu.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania